

v našem okraju velik korak naprej. G. dež. sodni svetnik je obljubil podavati tudi o drž. zakonu, kolikor pač sega v predmet skrbstva otrok.

O normaliziranjem indeksu je nazorno razpravljala na podlagi novih tiskovin tovariš Porakar.

Razpravljale so se še interne stanovske zadeve, tiče se poslovnega jezika, razpisovanja učiteljskih služb, Vaudovega spomenika i. dr.

Tovariš Dom. Serajnik se je naprosil, da predava o novih Družovičevih pesmaricah pri prihodnjem glavnem zborovanju, ki se bo vršil 13. januarja 1910.

Srednješolski vestnik.

**** Nezaslišana denunciacija slovenskih profesorjev.** „Wiener Deutsche Korrespondenz“ obdoljuje slovenske srednješolske profesorje veleizdajniške propagande, da mislijo na ustanovitev jugoslovanske države, Slovenski profesorji razširjajo — tako pravi omenjena korespondenca — med slovenskimi srednješolci strupene, hujskajoče slovenske liste. Za balkanskih nemirov so baje dovolili nositi dijakom rdeče fese, dovolili so jim zbirati za vence na grob septembrskim žrtvam in so celo sami položili vence. Imajo baje društvo, ki nima le slovenskih tendenc, ampak eminentno protisrbske in protidinašne. Kot dokaz navaja „W. D. K.“ Gajevo slavnost, ki je bil baje strahovit protisrbski. Glavni grešnik je tu prof. Tominec, ki je na državnem gimnaziju na slavnosti slavil Gaja. „W. D. K.“ v voji zaslepljenosti pozablja, da je Gaja odlikoval sam cesar Ferdinand, ne ve, da je Gaj stopil v službo avstrijske politike in je s tem celo podpiral nje nemške tendence. — Da bo naše srednješolske profesorstvo kdo obdolžil veleizdaje, protisrbskega in protidinašnega mišljenja, to je pa vendarle malo preveč!

**** Dvojna mera.** Znano je, da šolske oblasti — celo na Kranjskem — nerade gledajo, če nosijo srednješolci slovensko narodno polhovko, ki je vendar ni smatrati kot kak znak demonstracije, ki se je pojavil zaradi kakega koli povoda. Niti misliti bi se ne smelo na kako izizvajanje, kakaj jasno je vendar, da to, kar je rabil narod od nekdanj, sme rabiti tudi sedaj. Ko so nato v vročih poletnih dnevih začeli rabiti dijaki jugoslovanske fese, je oblast to prepovedala. A s kako pravico? Sedaj pa hodijo po Ljubljani nemški srednješolci z nemškimi čepicami in upirajo svoj „buml“ po Selenburgovi ulici, ki najbrže postane drugi „Přikop“. Bo li šolska oblast to prepovedala in bo li, ker je pri Slovencih tako radikalna, tudi temu nemškemu dijaštvu prepovedala nošo hlače iz irhovine, zelen klobuk s kozjo brado, sivo suknjo iz lodna in druge take reči? Saj je tudi to narodna noša, ki se Slovincem prepo-veduje.

**** Osebnostne vesti.** Pravi učitelj Simon Dolar v Kranju, dr. Jos. Mencej v Idriji, dr. V. Šarabon v Novem mestu in Edmund Kolbe v Kočevju so v svojih službah stalno potrjeni ter so dobili profesorski naslov.

**** Za ravnatelja na ptujski gimnaziji** je imenovan bivši tamošnji profesor fizike in matematike, dr. Schöbinger. — Dijaki so mu napravili bakljado in so imenitno po mestu — hajjali!

**** Imenovan je za šolskega svetnika** bivši vodja nemško-slov. gimnazijskih razredov v Celju, g. Ivan Liebkownik.

**** II. letni občni zbor goriške podružnice „Društva slovenskih profesorjev v Ljubljani“** se je vršil v Gorici. V odboru za l. 1909/10, so bile profesorji: predsednik I. Košnik, podpredsednik F. Mašera, tajnik A. Ipavec, blagajnik F. Povšič ter Adolf Saup, namestnik je J. Žilih, računski preglednik sta šolska svetnika A. Santel in A. Fras. Podružnica bo štela v tem letu nad 30 članov. Vsak mesec enkrat priredi podružnica društveni sestanek.

**** Štatiška dijaških samoumorov v Nemčiji.** Število samoumorov gimnazijskih dijakov v Nemčiji je tako veliko, da dela pedagogskim in drugim avtoritetam opravičene preglednice. „Hamburger N.“ so objavile te dni štatiško dijaških samoumorov v zadnjih 30 letih, t. j. od l. 1875. do 1905. V predgovoru izkuša avtor dokazati, da tolik narastek dijaških samoumorov izvira iz vedno večje mehučnosti. Zistatičnemu in naravnost strašno naraščajočemu številu teh samoumorov je iskati vzroka samo v nekaki epidemiji, ki se kaže tudi na drugih, duševnih in moralnih poljih. Prvih pet let, od l. 1875.—80., je bilo, kakor dokazujejo razne znanstveno strokovne revije, dobiti v vsem samo tri slučaje dijaških samoumorov, od katerih enemu je bil vzrok velika žalost zaradi smrti staršev. V letu 1875. in 76. sploh ni bilo nobenega dijaškega samoumora; ravnotako ne v letu 1878. Samo v letu 1877. sta bila dva slučaja in v letu 1879. en slučaj. Od tedaj raste število neupravnosti z malimi presledki. Od l. 1875. do 1905. ni bilo nič manj nego 15 slučajev. Tudi v letih 1906., 1907. in

1908. je število vedno naraščalo in je v letu 1909. jako naraslo. Do sedaj največje število je doseglo leto 1901. z 21 slučaji; 20 slučajev je bilo v letu 1897. in 1898.

Književnost in umetnost.

„Novi akordi“ prinašajo v novembrski (6 števil) sledeče skladbe:

1. Fran Gerbič (Ljubljana) Impromptu za klavir.
2. Anton Lajovic (Ljubljana) „Mati in dete“ za en glas in klavir. (Besede Majkov—Cv. Golar.)
3. Dr. Gojmir Krek (Dunaj) „Srbska narodna“ za mešan zbor.
4. Emil Adamič (Trst) Otroške pesmi. Uspavanka za en glas in klavir. (Besede Vidine.)
5. Vzdihi za mladostjo, besede in napev Janka Lebana (Bukovica nad Škofjo Loko) za mešan zbor.
6. Vjek. Rosenberg (Varaždin) „Oveta polka“ za klavir.

Naša bodočnost. List za šoli odraslo mladino. Zadnja številka ima sledečo vsebino: Mi gremo naprej. Ob Tyrševi petindvajsetletnici. Iz Tyršev mladosti. Pomen Tyrša za Sokolstvo. Tyrš, njegova gesla in pomembne misli o Sokolstvu. Ustavoznanstvo. Kako so nastale pravljice o bajkah. Prirodoslovni paberki. Vestnik za sokolski naraščaj. Pismo mladim čitateljem „Naše bodočnosti“. — Sokolska društva naj bi bolj marljivo razširjala „Našo bodočnost“ med svojim naraščajem!

Kulturno delo.

+ Ciril-Metodovo podružnico so ustanovili na Vinici na Dolenjskem dne 21. pret. mes. Pristopilo je 36 letnih in 33 podpornih članov. S kulturo k svobodi!

+ Javna ljudska predavanja v Trstu. Socialni odsek tržaškega slov. učiteljskega društva je pogodil pravo, ko je letos na poziv akad. fer. društva „Balkan“ stopil z njim v skupno akcijo, da se oživijo po tržaškem ozemlju redna ljudska predavanja ter s tem zamaši vrzel, ki je zijala v splošni organizaciji tržaških Slovincov. Prvi, dobro uspešni poizkusi so dokazali, da je energično in smoteno zaprieto delo na polju javne izobrazbe našlo med trž. občinstvom dober odmev, če se upošteva razne splošne in krajevne razmere, ki jih — upamo — ne bo težko premagati. Neobdarjen s svetim blagoslovom je znal novoustanovljeni „Odsek za javna ljudska predavanja“ premestiti razne težkoče ter je še meseca oktobra stopil pred javnost. S tem je bil — kakor je poročala „Edinost“ 17. nov. — „postavljen zgodovinski mejnik med minulostjo in bodočnostjo dela na važnem in izdatnem polju javne naobrazbe.“ Seveda — mimogrede rečeno — tudi par prekelj s klerikalne strani ni manjkalo dasi se je odsek postavil na povsem nestransko stališče.

Dosedaj so se vršila sledeča predavanja:

Dr. Jos. Wilfan: „Razvoj tržaške luke“. Predaval v tržaškem Narodnem domu ter isto predavanje ponovil v Šklednju in sicer v prvi 17. okt., v drugi 7. nov.

Dr. Egon Starč: „Zlata Praga“. Predaval 26. oktobra v tržaškem Narodnem domu. Naš tovariš Ferdo Plešič (Kleinmayr) „Obris kulturnega razvoja človeštva“. Predaval v trž. Narodnem domu 23. novembra. Tudi to predavanje se ponovi pri Sv. Ivanu in na Opčinah.

Predavanja so ilustrovala skiptične slike. Poslušalstva se je vsakrat odzvalo od 150 do 200. Buren aplavz, ki so ga želi vsi predavatelji, je bil priča, da je naša njihova beseda odmev med občinstvom. Za prihodnje mesece tega in prih. leta si je odsek zagotovil sodelovanje drugih dobrih predavateljev. Dobro in sveti stvari jako koristno bi bilo, ako bi odsek sprejel tudi izdatnejšo gmotno podporo od strani boljše situiranih krogov. Dosedaj je bil pač navezan na lastna skromna sredstva.

Za kroniko navajamo še imena odbor-nikov:

Od akad. dr. „Balkan“: Iv. Čok, pred-sednik; F. Perhovec, tajnik; Marij Dobriša, Karel Ferluga, Borštink.

Od trž. učit. društva tovariši: Ferdo Kleinmayer, podpredsednik; Iva Sabadinova, blagajničarka; Andrej Čok, Adalbert Stubel, Seme.

Tudi tu imamo deloma kos učiteljskega dela pred seboj. Naši vztrajni tovariši v Trstu si s tem delom napišejo gotovo najlepšo stran v svoji kroniki. Le pogumno naprej, akademiki in tovariši naši, ljudstvo, ki vas tam doli itak že ve ceniti, bo vam gotovo tudi v tem slučju izkazalo svojo hvaležnost vključno klevetvi nasprotnikov! Ti grizejo, ker drugega ne znajo, mi pa delajmo!

Politiški pregled.

*** Prepovedan italijanski oklic.** Tržaško italijansko učiteljsko društvo je hotelo objaviti oklic, v katerem poziva, naj se mešani z vsemi močmi upro zahtevam Slovincem, ki jih vlada podpira, da laško posestno stanje povsod napadajo in po ustanovitvi slovenskega učiteljskega v Gorici zahtevajo dvojezične gimnazije in slovenske vzporednice na vseh državnih šolah na Primorskem. Oblast pa je prepovedala objavljanje oklica, tudi ko so se črtale ome-njene točke.

*** Kulturni boj na Francoskem.** Po-novne afere v šolah utrjujejo antiklerikalno gi-banje. Časopisje zahteva od države strogega postopanja. Zadnji nagovor papežev pri spre-jemu francoskih romarjev je zbudil v zbornici veliko ogorčenje, ker je papež imenoval fran-coske učne knjige brezbožne. — Kakor poro-čajo časopisi, je sklenil ministrski svet, da ne bo predlagal državnega šolskega monopola, tem-več počakal nadaljnjega razvoja klerikalne šolske vojne, kakaj število staršev, ki so proti oficial-nim učnim knjigam, je jako majhno.

*** Socialni demokrat župan ko-danjski.** V tajni seji mestnega zbora: je bil z 18 proti 16 glasovom izvoljen županom socialni demokrat Knudson. Šest glasovnic je bilo praznih.

*** Vojni proračun za Srbijo.** Proračun vojnega ministrstva za l. 1910 brez izrednih dodatkov je določen na 32,687.864 dinarov. Srbski vojni proračuni od leta 1880. so bili: 1880: 7.342.734 dinarov, 1885: 16.211.256 dinarov, 1904: 20.030.986 in 1905: 20.498.855 dinarov.

*** Italijanski proračun.** Finančni mi-nister je v proračunu za 1909/10. določil do-hodke na 2101.556.889 lir, izdatke pa na 2007.116.774 lir. Prebitek znaša torej skupaj 93.940.115 lir.

Jubilejski dar.

Učiteljstvo — sebi! Dobrotnik, ki neče biti imenovan, je daroval 300 K v obliacijah; tov. Albin Stritar in Fran Žagar ml. iz Postojne 10 K; tov. Albin Strekelj, učitelj in župan v Naklem na Primorskem 10 K, ki jih je plačal g. Matija Dežjot, ker se je ustavilo sodno postopanje zaradi žaljenja časti, skupaj 320 K; zadnjič izkazanih 3003-10 K; doslej darovanih 3323-10 kron. Bog plati.

Obrambni vestnik.

*** Krvav škandal, ki je le mogoč na Kranjskem.** K temu našemu poročilu imamo še pripomniti, da dotični tovariš se se-daj ni prejel svoje plače in ne nakazila ter mu teče sedaj že peti mesec, da je brez pozitivnega zaslužka. To namreč, da ni prejel v počitnicah nič plače, akopprav je že lansko leto poučeval, je mogoče le pri učiteljskem stanu, kjer se gode protirazumne stvari in se menda to, da ni v počitnicah pouka, pristava učiteljevi krivdi. Išči si zaslužka, če ga imaš kje, če ne — pa berači! In sedaj se mu zavlakuje še ta zaslu-žek, kar zopet službuje — za tri mesece nazaj. Saj menda v počitnicah ni potreba učitelju živeti in sedaj lahko živi, kakor smo že rekli, od kredita, da se bo „gospodi“ izljubilo spi-sati in urediti potrebna poročila glede njego-vega nakazila. Pa naj kdo reče, da ne vladajo pri učitelstvu krasne razmere in se učitelstvu ne godi izvrstno. Kaj si je vendar mislil Goethe, ko je pisal: „Wer nie sein Brot mit Tränen aß, wer nie die kummervollen Nächte auf seinem Bette weinend saß: der kennt euch nicht, ihr himmlischen Mächte!“

*** Naslov šolskega ravnatelja** je po-delil naučni minister voditelju sulferajnske za-sebne šole v Opatiji, Emmerju, ter imenoval definitivnima začasnima učitelja istega zavoda, Brücknerja in Penitzja. Vsi ti goepodje so for-malno nameščeni na državni šoli v Pulju, v resnici pa prideleni gori imenovani nemški zasebni šoli v Opatiji, ki ji je namen ponem-čevati Opatijo. Ker o kakem imenovanju učiteljev slovenskih zasebnih šol po Primorskem v državno službo še ni nič slišati, sklepamo, da je toli naglaševano nepristranost vlade ba-rona Bienenrtha umevati tako, da se ne sme nikakor zahtevati, da bi one slovenske šole, ki so natlačene slovenskih otrok, uživale kako vladno podporo, ampak da gre vladna podpora le onim nemškim šolam, ki so natlačene — tudi slovenskih otrok.

*** Polno kopico ovadb** zoper nadučitelja Janka Žirovnika, zdaj nadučitelja v Borovnici, je iz čiste krščanske ljubezni do bližnjega vložil znani župnik Zabret iz Št. Vida nad Ljubljano. Te ovadbe so bile pa tako to-meljito podprte, da je sklenil deželni šolski svet v svoji zadnji seji, naj grede v — koš!

*** Boj za slovensko šolo v Mariboru.** V Mariboru se je nabralo 44 podpisov staršev za javno slovensko ljudsko šolo in se je toza-devna vloga poslala „dež. šol. svetu“. Ta jo je poslal mariborskemu mestnemu šolskemu svetu, ki bo sedaj napel vse sile, da prepriča starše,

da javna slov. ljudska šola v Mariboru ni po-trebna. „Grazer Tagbl.“, ki je priobčil to vest, javka, da se bodo morda mariborski Nemci seznanili z bojem za „manjšinsko“ šolo.

Koroške vesti.

—o— **Brezpravna** je v resnici postala slovenska Koroška. Na celovškem c. k. r. d r-žavnem k o l o d v o r u zapirajo mirne Slovence edino le zato, če zahtevajo vojni listek v svojem materinem jeziku. Več prihod-njič o teh kulturnih škandalih!

—o— **Najsevernejša slovenska po-stojanka** na Koroškem so Dječke. Odda-ljene so dobre tri ure od Velikovec, visoko go-ri v gorovju. V Dječkih je trirazredna nemška šola, nemška požarna bramba in se zaganjajo nemški valovi srdito v to našo postojanko, a stoji trdno kakor skala. Biva tam zaveden, čvrst slovenski rod, ki ima izborno delujoče bralno društvo. V nedeljo, dne 22. t. m., je priredilo to društvo poučno zborovanje, ki je bilo jako lepo obis-kano. Bilo je navzočih nad 100 ljudi. Preda-vali so predsednik društva Puče Janez, kmet v Dječkih, Treiber Franc, župnik „pri Št. Rupertu, Pesek Anton, učitelj na Ciril-Me-todovi šoli pri Velikovec, Tamburaši iz Veli-kovec so ne le izborno tamburirali, temveč so uprizorili tudi gledališki predstavi: „Kmet in fotograf“ in „Poštna skrivnost“. Obe igri sta jako ugajali. Na Dječkih pastiruje vrli rodoljub župnik H r a b a, rodom Čeh, ki ima velike zasluge za tamkajšnje slovenske trdnjavo.

—o— **V Št. Rupertu** pri Velikovec na Koroškem je štirirazredna Ciril-Metodova šola, ki je prava potreba za ta okraj, kakaj blizu ni slovenske ljudske šole, in v nemško mestno šolo v Velikovec love slovenske otroke od blizu in in daleč. Okrog Velikovec se vrši pravecat lov na otroke, a slovenska šola v Št. Rupertu vidno napreduje. Letos obiskuje to šolo: I. razred 42, II. 45, III. 62, IV. dečkiški razred 35, IV. dečki pa 28 otrok, skupaj 212 otrok, in sicer je 78 dečkov in 134 deklic.

—o— **Brezpravna slovenska Ko-roška.** O tej temi imamo pripravljen članek, ki ga priobčimo prihodnjič.

—o— **Nadučiteljsko mesto** je prosto na dvojezični trirazredni ljudski šoli v Meži na Koroškem. Prošnje naj se vložijo do 12. de-cembra pri okrajnem šolskem svetu v Veli-kovec.

Glasbeni vestnik.

Glasbeni odsek deželnega „Slov. učiteljskega društva v Ljubljani“ ima v soboto, dne 4. t. m. svoj prvi sestanek o b 8. uri zvečer pri „Zlati kapljici“. Gg. člani glasbenega odseka prosimo, da se sestanka polnoštevilno udeležijo. Izvzeti so tova-riši, ki so preveč oddaljeni — z dežele. Po-sebnih obvestil se ne bode pošiljalo! —l.

Vestnik.

† Maks Šribar. Pišejo nam: Na Žusmu smo pokopali dne 20. pret. m. tovariša Maksa Šribarja. Dne 18. je poučeval še do enajstih predpoldne. Čutil se je slabega ter hotel k zdravniku. Komaj se je pražnje oblekel, mu pretrga srčna kap nit življenja. Ker je domači župnik bolan, je vodil izpoved župnik pri Št. Stefanu, g. A. Zdolsak, v spremstvu dveh so-sednjih duhovnikov ter se v lepih besedah ob grobu poslovil od rajnega, poudarjajoč, da se je bil posvetil najvažnejšemu poslu na zemlji, ki ga je še zadnjo uro opravljal: vzgoji mla-dine. Vključ slabemu vremenu, slabi cesti in veliki oddaljenosti je bila udeležba stanovskih tovarišev častna. Z njo so pokazali mnogošte-vilnim domačinom, da solidarnost učiteljstva ni prazna fraza. — Pokojnik zapušča vdovo in tri nepreskrbljene otroke. Blag mu bodi spomin!

Prvi roditeljski sestanek pri Sv. Antonu poleg Kopra je uspel nad vse pri-čakovanje dobro. Prisotni so z velikim zani-manjem poslušali izvajanja poročevalcev. Nisem pričakoval niti polovice toliko udeležnikov, ker se je tega dne plesalo po vseh krčmah — bilo je namreč 8 porok — in ker je kraj, kakor vam že znano, jako raztresen. Čudim pa se, da so se udeležili sestanka skoraj sami očetje. Izmed 60 udeležnikov je bilo namreč samo 7 mater. — Sam sem obširno pojasnoval pomen roditeljskih večerov, vmes pa utaknil marsi-kako zrnece o vzgoji otrok, oziraje se posebno na domače razmere. V preparacijo mi je iz-borno služila knjiga „Šola in dom“. Da, knjige naše „Šolske Matic“ so vredne zlata; naj bi ne bilo tovariša in tovarišice, ki ne bi bil njen naročnik! Tovariš Anžlovar iz Marezig je pre-daval o laži, tov. Čerut iz Truška pa o žalost-nih posledicah igranja za denar. Laž in igra sta v naših krajih jako razširjeni razvadi. Obrazi staršev so kazali, da razumejo stvar. V lepih besedah, čisti slovenščini, je preprost kmet zahvalil učiteljstvo za koristni prire-diti in v nemal navzoče za dobro stvar. — Sestanka se je udeležila tudi vrta tovarišica Prešernova iz Dekanov, akademik Jurca in se-

danji občinski tajnik Keršovani iz Marezig ter troje gospodov iz Kopa. Občinski tajnik Kosmina in dvojce drugih mož iz Dekanov so prišli pa prepozno. Tov. Kurec, župan marezijski i. dr. so izpričali svojo odsotnost. — Po sestanku sem povabil tovariše in prijatelje na kozarec rujnega. G. Kosmina je „za kazen“ pregledal naše žepne in vzel iz njih 10-44 K za Ciril-Metodovo podružnico v Dekanih. Pamniti je, da je bilo to 28. dne meseca. — Zdej me pa obhaja strah — ne da mi morda grob izvrže kosti ali da oslepim, ne — ampak: Med nami Slovenci vzplamti vsaka novost liki plamen iz slame, ki se hitro uduši. Če bom mogel torej poročati, da se je udeležilo drugega roditeljskega sestanka pri Sv. Antonu 40 roditeljev, bom zadovoljen. — Želim čitati v „Tovarišu“ čimprej poročil — kakor zadnjič rečeno — iz drugih krajev slovenske Istre. — Vaš J. V.

Okrajna učiteljska društva na Kranjskem prosimo, da plačajo letnino „Slovenskemu deložnemu učiteljskemu društvu“.

Josip Travno sliko iščemo. Kdor jo ima, bodisi samega ali pa v kaki skupini, s katere bi ga fotografskim potom posneli, jo blagovoli poslati tovarišu Dimniku v Ljubljano. Travno sliko nujno rabimo za „Tovarišev“ jubilejno številko. Tudi zadno A. Žumrovo sliko, ko je bil že odlikovan iščemo. Kdor jo ima, jo blagovoli poslati tov. Dimniku. Slike se bodo po uporabi nepokvarjene vratile.

Matej Močnikovo sliko že imamo. Posnel jo je tukajšnji fotograf Berthold iz neke skupine prav dobro. Kdor si hoče to sliko kupiti, jo dobi pri fotografu Bertholdu po eno krono.

Kmetijska šola na Grmu ima letos 10 drugoletnikov in 22 prvoletnikov. — Izmed učencev prvega tečaja je 21 Kranjec in 1 Štajerc, zimski tečaj šteje 9 učencev, letni pa 13.

Sulferajnsko šolo mislijo ustanoviti Nemci na Glincah pri Ljubljani, ker se jim sedaj bae toliko otrok iz Gline, Viča in Božne doline potuji na slovenske šole na Viču. Hm!

Uspesobljenoostni izpiti za ljudske in meščanske šole so se pred ljubljansko izpraševalno komisijo končali. Izpise so napravili sledeči kandidati in kandidatnje, in sicer: za meščanske šole: Leopold Levstik v Krškem in Helena Petričič v Ljubljani, oba z nemškim učenim jezikom. Dopolnilne izpise so napravili: Elizabeta Matko iz Gornjega grada iz verouka; Valentin Mikuš, nadučitelj v Prečni, iz nemškega učnega jezika; Josip Roš, učitelj v Dolu, iz verouka; za ljudske šole z nemškim učenim jezikom: Kristina Sattler v St. Vidu nad Ljubljano, Angela Zurec v Prečni; za ljudske šole s slovenskim in nemškim učenim jezikom: Slavoj Dimnik v Trstu, Ivan Gabrovšek v St. Petru, Tit Grčar na Raki, Gabriel Grile na Studencu pri Krškem, Josip Jerše v Kapelah pri Brezicah, Milko Jerše v Ormožu, Ljudevit Mikolič v Ribnici, Karel Mravljak v Čadramu, Karel Perko v Smihelu pri Novem mestu, Fran Riglar v Hotičah, Karel Rostohar v Kostanjevici, Josip Wagner v Spodnji Šiški, Marija Arzelin v Ljubljani (z odliko), Ana Bantan v Bavtvasi, Frančiška Bedenk v Kropi, Viljemina Beniger v Ribnici, Angela Cerar v St. Jurju, Doroteja Debeljak v St. Vidu pri Grobelnem, Neža Detela v Ljubljani, Ana Erzina v Semiču, Antonija Fabjan v Celovcu, Terezija Furlan na Igu, Rozalija Goli v Trstu, Ana Gorjup v Trbovljah, Fran. Grom v Zgor. Tuhinju, M. Kastelec v Mekinjah, Ana Kenda v Kamniku, Julijana Kobal na Drenovem griču, Ana Lebar v Ljubljani, Marija Likar v Mokronogu, Ivana Logar v Trnovem, Marija Luckmann v Ljubljani, Ana Mach v Ljubljani, Ema Mencin v Ljubljani, Ivana Meseč v Černeči vasi, Katarina Miglič v St. Jurju pod Kumom, Hermina Pellian v Spod. Šiški, Ana Pirc-Gabrič v Zabukovju pri Sevnici, Marija Pleško na Dunaju, Olga Poženel v Trstu, Pavla Rihar v Ljubljani, Marija Rojnik v Orli vasi pri Braslovčah, Ernestina Rozman v Šmartnem pri Kranju, Marija Sodnik v Šmarju pod Ljubljano, Elizabeta Steyer v D. M. v Polju, Roza Svetlič v Ježici, Ana Šiška v Ribnici, Marija Tavčar v Kopanju, Julijana Toplikar v Ljubljani, Frančiška Triller v Ljubljani, Ivana Valenčič v Dobravi pri Kropi, Berta Valenta v Šmarju pod Ljubljano, Slavica Vencajz pri Sv. Andreju na Koroškem, Viljemina Vidic v Poljanah, Katarina Vilhar v Koritnicah, Cecilija Vilman na Jesenicah, Marija Vodušek na Dunaju.

Izpiti učiteljske usposobljenosti na moškem učiteljskem v Gorici so skončali pretekli četrtek. Prijavljenih je bilo 94 kandidatov in kandidatnj. En kandidat je napravil izpit z odliko, 90 je usposobljenih in padli so trije.

Preizkušnje usposobljenosti za ljudske šole so se vršile v Gorici pred izpraševalno komisijo ravnokar minola dva tedna. Preizkušnje so napravile sledeče dosedanje začasne učiteljice: Baje Stefanija, Cigoj Zinka, Čičigoj Marija, Čok Irma, Fa-

kin Marija, Godina Marija, Heren Marta, Jevšek Gizela, Havel Karolina, Macarol Ana, Mithans Marija, Mozetič Ivanka, Poljšak Felicita, Sancein Avrelja, Sorčan Marija, Strel Ana, Smid Adela, Tomšič Stefanija, Trdan Marija (z odliko), Vatovec Josipina, Vrežec Vida, Ziegler Sabina.

Za slovensko šolstvo v Trstu. Pol društvo „Edinost“ sklicuje na 5. december t. l. velik javen shod v Trstu, na katerem se bo razpravljalo o slovenskih zahtevah glede ljudskih šol.

Dihur umoril dete. Dve leti staro dete rodovine Wickede blizu Kolina ob Benji napadel dihur ter ga na vratu tako razmesaril, da je izkrevavelo. Ko je prišla mati je bilo dete že mrtvo.

Za „Sildmark“ so nabrali na „Schillerjev dan“ novembra meseca po večini visokošolci 28.194 kron.

Ponemčevanje Brega pri Ptuj. Dne 22. novembra se je ustanovila na Bregu pri Ptuj podružnica Schulvereina.

Razširjene so ljudske šole na Karolinski zemlji in v Zgornji Šiški v trirazrednico, v Dolenji vasi pri Ribnici v štiri-razrednico.

Imenovanje. Dež. odbor je imenoval drž. kletarskega nadzornika Iv. Belleta za ravnatelja na kmetijski šoli v Gorici, Josipa Zidaska za strok. učitelja na slov. kmet. šoli v St. Jurju ob j. ž.

Stroške za šolarsko kuhinjo v Vojniku pri Celju je dovolil nemški „Schulverein“ v svoji zadnji seji.

Za izboljšanje slovenskega pouka na nemških šolah v Trstu je vložil dr. Rybač v državnem zboru interpelacijo na naučnega ministra.

Na meščanskih šolah za dečke je dovolil dež. šol. svet na Kranjskem hospitirati tudi deklicam pod gotovimi pogoji. Deklice bodo v prostih odmorih med urami zapustile šolsko sobo in bodo skupaj. Vstopile bodo v šolsko sobo z učiteljem.

Iz šolske službe na Kranjskem. Imenovani so za nadučitelje: Jos. Mihelič iz St. Lovrenca v Predvor; Melhior Dolenjec iz Črnomlja v Železniku; Jos. Lipovec v Bukovem; Bogomir Fegic iz Studenega v Nadanje selo; Alojzij Ponikvar iz Vel. Trna v Soro. — Prestavljena je Franja Vilhar iz Šembij v Nadanje selo. — Stalno sta imenovana: Rudolf Poljanec v Šmartnem pri Litiji; Stefanija Pogorelec v Starem Kotu. — Gospé Grile-Dostal v Loškem potoku in Vidi Vrežec na Studencu menjata svoji službeni mesti. — Učiteljica Marija Tome pri Sv. Križu pri Litiji dobi enoletni dopust. — Stalno upokojena je Marija Galle v Cerkljici. — Namesto na dopustu se nahajajočega učitelja Edvarda Bohinca pride v Cerklje pri Krškem suplentinja Angela Sakotnik. Namesto obolele učiteljice Elvire Bernot pride v Veliki Podlog suplentinja Alojzija Maurin.

V. J. Harliček a bratr, v Podčrbrady (Kralj. Češko), slavnoznani izvozni dom modnega in rokotvornega blaga, otvoril je božično razprodajo po znižanih cenah in pošilja v izbero vsakemu, ki se sklicuje „na naš list, zbirko vzorcev blaga za gospe in dame, namiznih in kavčnih garnitur, robcev, brisač iz Havličkega blaga, pripravna za božična darila poštne prosto. — Priporočamo c. učitelstvu to rekelno in solidno prvo češko tvrdko v naročitev.

Solsko zdravstvo.

Šolski zdravniki.

Razne kulturne države so že zdavno uvedle v šole zdravniška preiskovanja, ki imajo namen, da skrbje za higieno šolskih otrok v šolskih poslopih.

Naša ljuba Avstrija, ki je dosedaj še vedno našla potrebnih milijonov za topove in bojne ladje, dočim na šolskem in higieničnem polju skopari, se tudi ni več mogla ustavljati vseobči zahtevi po šolskih zdravnikih.

Končno je bila namreč tudi pri nas izdana naredba naučnega ministrstva, ki se z njo uvaja šolsko-zdravniška služba.

Šolski zdravniki se po tej naredbi nameščajo za sedaj samo za moška učiteljska in pričnejo poslovati že decembra t. l.

Glavna naloga šolskih zdravnikov bo sledeča: Začetkom vsekega šolskega leta bodo natančno preiskovali učence, na kar bodo izključali one, ki jih bodo spoznali nespodobnimi za šolo v zdravstvenem oziru, in pa take, ki bodo kazali znake kake epidemične bolezni.

V dobi prvih dveh šolskih mesecev bodo ostali učenci zornavniško nadzirani in jih bodo preiskovali; zdravnikom bodo na razpolago posebne vprašalne pole, ki jih bodo starši učencev morali izpolnjevati z vsemi potrebnimi podatki glede zdravstvenega stanja učenca.

Kakor hitro dozna zdravnik za kako bolezen na učencu, bo moral to nemudoma sporočiti staršem pismenim potom.

Ne bo pa naloga šolskih zdravnikov, da bi lečili bolne učence.

Oni učenci, ki bi oboleli na važnih telesnih organih, se bodo morali stalno voditi v evidenci v svrhu posebnega nadziranja tudi po prebiti bolezni. Šolski zdravnik bo posečal šolo

najmanje enkrat vsak mesec, vsak posamezen razred pa vsaj po enkrat v zimskem in poletnem semestru.

Poseti bodo veljali ne le učencem, ampak tudi šolskim napravam in posloju sploh.

Naredba naučnega ministrstva vsebuje razen teh glavnih določil še podrobnosti navodila za zdravniške o periodičnih pregledovanjih šolskih poslopih, o postopanju v slučaju epidemij, kakor tudi o službeni tajnosti in o sestavi letnih poročil šolskih zdravnikov.

Solo za jetične otroke. V Čikagu so na mestne stroške ustanovili šolo za jetične otroke. Šola je podobna mestu iz samih šotorov.

Škodljivost kajenja za ženske so dokazali zdravniki s številnimi poizkusi. Živali (morske prešičke, kunce itd.), ki so jih izpostavili vplivu tobakovega dima in jim dasi rživati vodo, v kateri je bila razredčena tobakna žlindra, so rodile vedno mrtve mladiče. Pri delavkah v tobaknih tvornicah se pogosto pojavljajo prezgodnji porodi, živi rojeni otroci pa so slabotni in zgodaj umro. Kajenje tobaka je jako škodljivo za ženske, in neka zakonska predloga v angleškem parlamentu se temeljito bavi s kajenjem otrok in sploh mladoletnih oseb.

Pouk v zdravilstvu na ženskem učiteljskem. Že od l. 1900. je deloval šolski svetnik in ravnatelj goriskega ženskega učiteljskega, prof. Stefan Križnič, na to, da bi se uvedel na ženskem učiteljskem pouk v šolski higieni po posebno v to določenem zdravniku. — Končno so dosegli prizadevanja zaslužnega ravnatelja popoln uspeh, tako da je smatrati pouk zagotovljen. V slovenskem oddelku bo poučeval zdravnik dr. Ernest Dereani, v laškem oddelku pa zdravnik dr. Viktor Pavis. Pouk se bo vršil v I in IV. tečaju, in sicer po dve uri v tednu v I. in po eno uro v tednu v IV. tečaju. — Uvedba pouka v zdravilstvu na ženskem učiteljskem je neprecenljive važnosti toliko za šolske otroke kakor tudi za bodoče učiteljice, ki jim bo koristil še prav posebno v slučaju, da se poroče in postanejo kdaj zakonske matere; saj nihče ne prihaja tolikokrat v položaj kakor ravno matere, ko jim je čisto nujno treba poznanja vsaj elementarnih pravil zdravilstva.

Boj proti trakulji. V Zedinjenih državah, zlasti v južnih mestih, je trakulja jako razširjena. Posebno so tej bolezni podvrženi ubožnejši sloji, ki malo gledajo na snago ter niso izbireni v življanju mesnih jedi. Da se prepreči nadaljno razširjanje trakulje, je ameriški milijonar John D. Rockefeller daroval posebni komisiji, ki ima nalogo, da natančno prouči to bolezen, 1 milijon dolarjev.

Epilepsija in nje odpravljenje je bila poseben predmet natančnih in velevažnih obravnav mednarodnega zdravniškega kongresa v Budapešti. Kako dalekosežen pomen se pripisuje temu predmetu, izhaja odod, da se je za odpravljanje epilepsije konstituirala mednarodna liga, katere centrala je Budapešta. Budapeštanski specialni zdravnik dr. Aleksander B. Szabo se že več let z uspehom trudi, da bi raziskal problem zdravljenja epilepsije in svoj že preizkušeni zdravilni način trpečim napravil dostopen s tem, da na vprašanja epileptičnim bolnikom radovoljno daje pojasnila.

Serum proti raku. V Koloniji je izumil učenjak dr. Oto Schmidt serum proti raku. Poizkusi na miših in podganah so se izvršno obnesli.

Zastrupljenje z alkoholom. 5, 6 in 8 let stari otroci branjevke Ditmer v Korneuburgu so pili v njeni odsotnosti orehoveca. Vsi so zboleli in 5 letna Ana je komaj čez dva dni prišla k zavesti. — Svarite vedno mladino pred uživanjem alkohola.

Iz slovanskih pokrajin.

„Slovanski Dom“ v Sarajevu. „Česka beseda“ v Sarajevu je razposlala na vsa sarajevska hrvaška in srbska društva spomenico, v kateri jih poziva na skupni in slojni odpor proti navalu tujih elementov. Spomenica pravi med drugim: „Nemci si hočejo zgraditi „Das deutsche Haus“, za to je treba nam Slovanom, da si kot odgovor na to sežidamo svoj „Slovanski Dom“. Dasi smo mi sami tu slabi, vendar imamo za sabo silne brate. Čehi nas bodo duševno in gmotno podpirali, a tudi simpatije naših prekosavskih bratov so nam zagotovljene.“ — Vsa društva so se odzvala pozivu. Po raznih posvetovanjih se je sklenilo da se z združenimi močmi čim najprej prične z gradbo „Slovanskega Doma“, ako bi Nemci v Sarajevu hoteli ustanoviti stalno nemško gledališče, se bodo tudi Slovani pobrigali, da se osnuje stalno slovansko gledališče.

Dva milijona za umetnike. Ruski profesor dr. J. Konidži je te dni poklonil novemu društvu ruskih umetnikov za podpiranje ruske umetnosti svoje posestvo na Krimu, ki se ceni na 2 milijona rublov.

Krakov — velemesto. Cesar je sankcioniral zakon gališkega dež. zbora, ki določa, da se krakovski občini pridruže neke sosedne občine. Tako šteje sedanji Krakov nad 100.000 prebivalcev.

Svečanost petrograjskega „Sokola“. Predproše sobote je slavil petrogradski „Sokol“, ki šteje sedaj sto članov, veliko svečanost. Preselil se je namreč v nove prostore, ki mu jih je prepustilo ministrstvo komunikacij

v Sadovi ulici št. 50. Svečanosti so prisostvovali mnogi odličnjaki, kakor minister komunikacij S. V. Buchlov, namestnik ministra prosvete L. A. Georgievsky, admiral Viren, senator N. A. Sultan, general Volodimirov in mnogi drugi. Podpredsednik društva Reiman je imel krasen govor, v katerem je naglašal, da je sam car priznal važnost Sokolstva s tem, da je izdal ukaz, da se sistem sokolske telovadbe uvede v vojsko in mornarico. Ker se v Rusiji sokolska društva številno množe, se ustanovi sokolska zveza za vse carstvo.

Hrvaški opereta v Frankfurtu. Albinjeva opereta „Baron Trenk“, ki je že na Dunaju dosegla lep uspeh, se je te dni igrala v Frankfurtu. „Frankfurter Zeitung“ prinaša precej obsežno in prav prijazno kritiko. Pravi med drugim: „Glasba, ki jo je napisal Feliks pl. Albin, se dviga n. pr. v melodramu prvega dejanja ter v velikem prizoru med Trenkom in Lidijo popolnoma v operno.“

Hrvaški književniki, ki so se bolj zaradi osebnosti, nego zaradi načel razcepili v dve skupini, se dogovarjajo sedaj, kako bi se zopet sešli na skupnem delu. Iz Zagreba poročajo, da „Matica Hrvatska“, ki je zbrala okolo sebe konservativnejše elemente, pojde na roko književnikom okolo „Savremenika“ („društvo hrvatskih književnikov“), s tem, da preneha s publikacijo svojega „Glasa Matice Hrvatske“ in da bo izdatno podpirala „Savremenik“. S tem bi končal razpor, ki je bil na veliko škodo napredku hrvaške književnosti.

Prisilno krščenje Židov v Rusiji. Nekoliko časa sem so se Židje zopet začeli v večem številu naseljevati na Angleškem. „The Weekly Chronicle“, ki se boji židovske poplave, je pri nekaterih židovskih naseljenih rodovinah povprašal po vzrokih, zakaj so odšli iz Rusije. Te so mu odgovorile, da so zbežale iz Rusije, ker se boje prisilnega krščenja. Odrredbo nekaterih guvernerjev, da imajo židovski otroci pohajati kristjansko službo božjo in da se ima povodom molitve za carja postaviti na sinagogo križ, smatrajo Židje kakor začetek prisilnega pokrščenja.

Slovenec v ameriškem državnem svetu. Matija Nemančič v Jolietu je edini Slovenec in Slovan, ki se udeležil konvencije v New Orleansu glede predlagane zgradbe kanala od Čikage do Mehikanskega zaliva. Nemančič je odpotoval z jolietsko delegacijo v St. Louis, kjer se je pridružil predsedniku ameriške republike Taftu in njegovemu spremstvu na vožnji po reki Misisipi navzdol do New Orleansa.

Maksim Gorki — ravnatelj gledališča. Maksim Gorki misli kmalu prevzeti vodstvo neke ruske gledališke družbe, s katero misli gostovati po večih ruskih in vseh evropskih glavnih mestih. Zadnje mesece svojega bivanja na otoku Capri je uporabil v to, da je še dovršil neko dramo.

Strossmayerjev spomenik. Društvo hrvaških umetnikov je imelo že dni sejo, na kateri se je razpravljalo o oddaji del za Strossmayerjev spomenik. Po daljši debati je sklenilo priporočati, naj se javna konkurenca ne razpiše, marveč naj se kratkim potom povabita zagrebška kiparja Frangeš in Valdec, naj napravita načrte za spomenik. Ako bi ti načrti ne ugajali, naj se pozove kipar Meštrovič, da predloži svoje načrte. Istočasno je imel sejo tudi klub hrvaških inženirjev in arhitektov, ki je razpravljal o istem vprašanju. Ta je sklenil, naj se razpiše javna konkurenca, ki se je imajo pravico udeležiti vsi jugoslovanski umetniki, v prvi pa naj seveda pridejo v poštev hrvaški umetniki.

Shod slovanskih umetnikov se je vršil v Prerovu na Moravskem. Udeležili so se ga za Poljake: Kossak, Fetmajer, Kowalski, Żelechowski in Wodzinowski; za Bolgare: Bojimov in Badjov; za Hrvate: Auer in Dežković; za Slovence: Vesel; Jugoslovansko „Lado“ je zastopal prof. Vešin iz Sofije, praškega „Maresa“ prof. Sucharda in „Jednoto“ Kalvoda; „Sdruženi morav. umelcu“ pa so zastopali Bažek, Havelka, Jaronek, Lolek, Fr. Uprka in Kafka. Debatiralo se je o nameravani vseslovanski umetniški razstavi, ki jo je bil predlagal pisatelj Sienkiewicz; poslal se mu je s shoda pozdravni telegram. Razstava bo v Krakovu l. 1911. Pred tem pa bo v Krakovu manjša razstava slovanskih umetnikov v spomin na zmago pri Grünwaldu.

Razgled po šolskem svetu.

Hrvaški učitelj v Ameriki. Kakor poroča oseška „Drau“, je sklenil baron Rauch za sedaj odpustiti dva hrvaška učitelja, da morata v Čikago in Pittsburgu tamošnjim hrvaškim otrokom deliti pouk: Izostati smeta dve leti in dobita letne plače 5000 K.

Ureditve učiteljskih plač na Hrvaškem. Pri deželni vladi v Zagrebu se je vršila anketa glede ureditve učiteljskih plač, katere so se udeležili zastopniki učiteljske zveze in šolski nadzorniki. Zelnje učiteljstva se bodo pri končni redakciji tozadevnega zakonskega načrta kolikor mogoče upoštevali, kakor je zatrdil predsednik ankete, vitez Trnski.

Milijonski dar češki „Osrednji Šolski Matici“ je dosegel 15. pref. m. vsoto 282.120 K 12 h.

Velik legat varšavskemu vseučilišču. Poljak Narbutta, bogat posestnik, je zapustil varšavskemu vseučilišču legat 400.000